נושאים באגרות הראי"ה

צניעות

10 אגרות · כרכים א', ב', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ורשימת כל האגרות שבנושא עם תקציר קצר (גרסה מקוצרת, בלי נוסח האגרות)

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

האגרות בנושא הצניעות עוסקות בעיקר בחיי הציבור: איך נערכות החופות במושבה (כרך א', אגרת קנד), מה נעשה במוסדות החינוך (כרך א', אגרת רעט), ואיך מגיבים לשמועה על התנהגות לא מוסרית בתל אביב (כרך ב', אגרת תקצב).

רוב האגרות בנושא נכתבו בשנת תר"פ (1920), בוויכוח על השתתפות נשים (ראו בפרשת בחירת נשים ואספת הרבנים (תר"פ)) בבחירות לאספת הנבחרים. הרב קוק כותב שהבית והמשפחה בישראל הם "מכון-קדש" (כרך ד', אגרת אכד), ו"ישראל צריך שיבנה את מדינתו מתוך ביתו ומשפחתו פנימה" (כרך ד', אגרת אכג). אספת הרבנים שבראשה עמד ביקשה לבטל את סעיף השתתפות הנשים, כדי שהאספה תהיה של כל האומה ולא של מפלגה (כרך ד', אגרת אכח).

צניעות בחיי הקהילה

כרך א', אגרת קנד: לוועד זכרון יעקב ולרב וולפרט: הרב קוק שמח שהמושבה קיבלה רב, ומבקש לבטל את המנהג לערוך חופות בתוך בית הכנסת, עם מנהגים שפוגעים בצניעות.

"ובכל אופן כבר גזרו אומר כל גדולי ישראל, שהחופות תהיינה דוקא תחת כיפת השמים בחצר בית הכנסת"

כרך א', אגרת רעט: ללשכת 'המזרחי' בפרנקפורט: על המוסדות הציוניים. בגימנסיה מושיבים בנים ובנות יחד בלי גדרי צניעות, ובנשפים במוצאי שבת מחללים שבת בהכנות. וחמור מזה: מורה התנ"ך נוטל מתלמידיו את נשמת היהדות.

"נוטל הוא את נשמת היהדות מלב חניכיו"

כרך ב', אגרת תקצב: לוועד תל אביב: בעיתון 'המוריה' התפרסמה קובלנה על התנהגות לא מוסרית של בנות בתל אביב. אם יש בזה אמת, על הוועד לפעול ברצינות; ואם זה שקר, אסור לשתוק.

בחירת נשים לאספת הנבחרים

כרך ד', אגרת תתקפ: מכתב גלוי לוועד 'המזרחי': השאלה מתחלקת לשלוש: מה הדין, מה טובת הכלל, ומה המוסר. לפי התורה, חובת עבודת הציבור הקבועה מוטלת על הגברים.

"בתורה בנביאים ובכתובים, בהלכה ובאגדה, הננו שומעים קול אחד, שחובת עבודת הצבור הקבועה מוטלת היא על הגברים"

כרך ד', אגרת תתקפד: לרב חיים דוב: השתתפות קבועה של נשים בעסקנות המדינית נובעת לדעת הרב קוק מחיקוי המערב. הגבר, שעליו עול החיים הציבוריים, צריך להתחשב בדעת המשפחה כולה.

"ועל חובת ההתחשבות וההתישבות הזאת, וערך המשפחה כולה בחיי המדינה, יהי עלינו לעורר ולהדריך"

כרך ד', אגרת אכד: תשובה כללית לשואלים: יש לכנס אספה של רבני הארץ. המשפחה בישראל קדושה יותר מאשר בעולם המודרני, ואין להכניס לבית את מחלוקות הבחירות.

"הבית אצלנו הוא גם עתה מכון-קדש"

כרך ד', אגרת אכג: לאחיו, הרב שאול חנה: הרב קוק לא היה מתבטא בעניין אילולי נשאל, אבל כשנשאל היה חייב להודיע את דעתו.

"כי ישראל צריך שיבנה את מדינתו מתוך ביתו ומשפחתו פנימה"

אספת הרבנים ואחדות האומה

כרך ד', אגרת אכח: החלטות אספת הרבנים בכ"ו בניסן תר"פ: כדי שלאספת הנבחרים יהיה ייפוי כוח לאומי כללי, יש לבטל את סעיף השתתפות הנשים. ובענייני קודש ודת אין לאספה סמכות.

"אם לא יתבטל הסעיף הזה, הרי זה גורם שתהיה האספה נחשבת רק בתור אספה של מפלגה"

כרך ד', אגרת אכט: לוועד הזמני: הרב קוק מוסר את התזכיר של אספת הרבנים, ומבקש להתאחד בשלום עם הציבור הגדול שאינו מסכים לחוק החדש.

"רק זה החק הוא המנפץ עכשיו את תכונת האחדות של האסיפה ואת תמותה"

מה מלמדות האגרות

הבית כמקדש. בעיני הרב קוק המשפחה היא יסוד האומה, ו"הבית אצלנו הוא גם עתה מכון-קדש" (כרך ד', אגרת אכד).

צניעות בציבור. הרב קוק מבקש שגם המנהגים הציבוריים, כמו החופות, יחזרו "לאיתן קדושת תוה"ק" (כרך א', אגרת קנד).

אחדות האומה. הטענה המרכזית של אספת הרבנים הייתה שהאספה צריכה להיות של כל העם, ולא "אספה של מפלגה" (כרך ד', אגרת אכח).

הרב שלמה אבינר על הנושא

בביאורו לדברי "מסילת ישרים" על ניבול פה, מביא הרב אבינר את אגרת הרב קוק לרב מאיר ברלין, עורך "העברי", שמחה על תיאורים שנכנסו לעיתון: "לא לרוחנו הוא לתבל רשמי מסע בהבלטה של הפנים המלבבות עם הלחיים האדומות של הרבה מבנות הארץ", ועל ציור של נשיקה: "לא לנו הוא, לא לנו" (כרך ב', אגרת שנה). הרב קוק הוסיף שבעניינים כאלה אין להתחשב במודרניות, אלא להילחם בה בעוז. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"מדוע צריך להתרחק" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: מדוע פסקו שגברים ונשים צריכים להתרחק זה מזה "מאד מאד", גם כשהלב טהור. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"למה להתלבש בצניעות?" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: שאלה ותשובה: מה הבעיה בלבוש שאינו צנוע - כפירה, הכשלה וגאווה. (מקור: מתוך ספרי הרב)

האגרות שבנושא

10 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם תקציר קצר. הנוסח המלא - באתר ובחוברת המלאה

כרך א', אגרת קנד ועד המושבה זכרון יעקב והרב וולפרט · י"ח אלול תרס"ח – יפו

הרב קוק שמח שזכרון יעקב קיבלה רב אחרי זמן רב בלי מורה הוראה, שבו נעשו פרצות. הרב קוק מבקש לבטל את המנהג לערוך חופות בתוך בית הכנסת, עם מנהגים שפוגעים בצניעות, ולחזור לחופה תחת כיפת השמיים כפי שגזרו גדולי ישראל. הרב קוק משבח את אנשי המושבה ומקווה שתהיה לתפארת הגליל.

כרך א', אגרת רעט לשכת 'המזרחי' בפרנקפורט · ט"ו אדר ראשון תר"ע – יפו

על התנהגות המוסדות הציוניים נגד הדת: ודאי שהגימנסיה (הרצליה) מושיבה בנים ובנות יחד בלי גדרי צניעות, ובנשפים במוצאי שבת מחללים שבת בהכנות. גרוע מזה: מורה התנ"ך בגימנסיה נוטל את נשמת היהדות מתלמידיו בביקורת המקרא הקיצונית. על 'קול קורא' לגיוס כספים: הוא קשור ל'שערי תורה' ואינו יכול לפגוע במקורותיו, ואולי אפשר לשתף אותו.

כרך ב', אגרת תקצב ועד תל אביב · כ"ב אלול תרע"ג – יפו

ב'המוריה' התפרסמה קובלנה על התנהגות לא מוסרית של בנות בתל אביב, והכותב תוקף את הוועד. אם יש בזה אמת, על הוועד לפעול ברצינות; ואם זה שקר, אסור לשתוק, ויש לפעול בפומבי נגד מוציאי הדיבה.

כרך ד', אגרת תתקפ ועד הסתדרות 'המזרחי' (מכתב גלוי) · י"א תשרי תר"פ – ירושלים

על בחירת נשים לאספת הנבחרים: השאלה מתחלקת לשלוש. בדין – התורה כולה מטילה את עבודת הציבור על הגברים ('האיש דרכו לכבוש', יבמות סה ב), ונמנעת מתערובת המינים בקיבוצים. בטובת הכלל – הצהרת בלפור מבוססת על הכבוד שאומות העולם רוחשות לקשר המקודש של ישראל לארצו דרך התנ"ך; שונאים טוענים שישראל הצעיר נטש את הספר, ויש להבליט את 'הטוהר התנ"כי' ולא לחקות חידוש אירופי. באידיאל – בעתיד, כשיטהר העולם, יימצאו דרכים להשפעת האשה, אבל התרבות של זמננו 'רקובה מבפנים', וצעד פזיז יעכב את האידיאל.

כרך ד', אגרת תתקפד הרב חיים דוב (שוחט ובודק) · י"ג מרחשון תר"פ – ירושלים

בעניין בחירת נשים, כפי שכתב לוועד 'המזרחי': השתתפות קבועה של נשים בעסקנות המדינית זרה לרוח ישראל ונובעת מחיקוי שטחי של המערב, ובצורת שוויון חיצוני היא תביא לפירוד פנימי. הגבר, שעליו עול החיים הציבוריים, צריך להתחשב בדעות בני הבית, ויש להדריך לכך. אבל תיקונים פרטיים לא יספיקו; רק התעוררות הרוח דרך 'הסתדרות ירושלים', הכוללת ועובדת לצד עבודת החול של הציונות, תביא שלום.

כרך ד', אגרת אכג אחיו, הרב שאול חנה · (ניסן תר"פ)

על בחירת הנשים: לא היה מתבטא אילולי נשאל, וכשנשאל חייב היה להודיע את דעתו. 'ישראל צריך שיבנה את מדינתו מתוך ביתו ומשפחתו פנימה'.

כרך ד', אגרת אכד תשובה כללית לשואלים על השתתפות נשים בבחירות לאספת הנבחרים · י' ניסן תר"פ – ירושלים

צריך לכנס אספה גדולה של רבני הארץ, כי 'עוד לא נפרדה כל כך המדיניות אצלנו מן הדת'. הרבנים שאסרו שאבו מ'הקול האחד' של התורה, ונטייה למוסר אירופי החדש היא 'מעשה בגידה' במוסר היהדות. המשפחה בישראל קדושה יותר, וזה יסוד כבוד האשה. אצל העמים הדרישה ל'זכויות' באה ממצבן העלוב של נשים בבית בגלל גסות הגברים; אצלנו 'הבית... מכון קודש'. הרב קוק קורא לעסקנים להסיר את המניעה, כדי שרוב הציבור ישתתף והאספה תייצג באמת.

כרך ד', אגרת אכז הזמנה לרבני ארץ ישראל · (ניסן תר"פ)

הרב קוק מזמין לאספה כללית בירושלים בכ"ה וכ"ו בניסן, לדון ביחס לאספת הנבחרים ולחוקי הבחירות. מצורפת 'התשובה לרבים'. ההוצאות ישולמו.

כרך ד', אגרת אכח מזכיר ועד הדתות (החלטות אספת הרבנים) · כ"ח ניסן תר"פ – ירושלים

אספת הרבנים בכ"ו בניסן החליטה: כדי שלאספת הנבחרים יהיה 'יפוי כח לאומי כללי', יש לבטל את הסעיף על השתתפות נשים, שאם לא כן רוב הציבור לא ישתתף והאספה תהיה של מפלגה. ולאספה אין שום סמכות בענייני קודש ודת, המסורים לוועד הרבנים הכללי. הרב קוק חותם כיושב ראש.

כרך ד', אגרת אכט הוועד הזמני בארץ ישראל · (ניסן תר"פ) – ירושלים

הרב קוק מוסר את התזכיר של אספת הרבנים. רק החוק החדש על השתתפות הנשים מנפץ את אחדות האספה, והרב קוק מבקש להתאחד בשלום ובכבוד עם 'הצד הגדול הממאן'.